

Od věků nikdo neslyšel, IV.

Od věků nikdo neslyšel, k sluchu nikomu neproniklo, oko nespátrilo žádného jiného boha, který by jednal ve prospěch těch, kdo se na něj spoléhají. Hospodine, přicházíš na pomoc všem, kdo s radostí konají dobro a nezapomínají na tebe ve všem, co dělají. (Iz 64, 3–4a)

Lidé se klanějí mnoha bohům: médiím, nákupům, zatajovaným teoriím, fyzické výkonosti, množství každodenních modliteb nebo vlastní svobodomyšlnosti. Jen jediný z nich člověka sám vyhledává, touží po něm, je ochotný se zamilovat zraňující láskou a svěřit se lidskému srdci. Je to Hospodin, Bůh.

1. PŘÍPRAVA A KLÍČOVÉ POJMY

„Pojďme“, řeknou obyvatelé všech národů světa, „vydejme se na Hospodinovu horu do Chrámu Boha Izraele. Tam nás Hospodin naučí vše, abychom mohli žít podle jeho představ a vůle.“ (Iz 2, 3a) A ten Chrám jste vy! (1 Kor 3, 17b)

O čem v těchto dnech rozmlouváte? Co prožíváte?

S čím přicházíte k dnešní bohoslužbě?

Máte ve své víře očekávání? Usilujete a doufáte v jejich naplnění?

Platí i v duchovní sféře všechno je mi dovoleno, ale ne všechno prospívá?^{1 Kor 6, 12}

Budete o Vánocích vědomě usilovat o předání (křesťanské) radosti?^{Lk 1, 28}

Tradiční české tlumočení pozdravu „Zdravas, Maria“, „Buď zdráva, Marie“ (Lk 1, 28) evokuje zdraví. Řada moderních jazyků však dává přednost „**Raduj se, Marie**“ (řec. *chaire*; radovat se; výraz se dodnes používá i jako obvyklý pozdrav). Někteří autoři si všimají, že v evangeliích je toto oslovení „s úctou“ vyhrazeno pro rabbiho nebo krále (vpravdě takto mluví pouze Iškariotský a sadističtí vojáci; Mt 26, 49; 27, 29; Lukášovo evangelium se tomu důsledně vyhýbá!) Starozákonní proroci pozdravem *Chaire!* uvozuji radost z očekávaného příchodu Mesiáše (Sof 3, 14; Joel 2, 21; Pláč 4, 21; Zach 9, 9).

I čeština zná pojem dům jako synonymum rodiny a potomstva (srov. císařská hymna). Obyčejný **dům** (řek. *oikos*) se v Písmu mnohdy stává teologickým pojmem: „dům Izraele“ (Ex 16, 31), „dům Boží“ (Gn 28, 17), „duchovní dům“ (1 Petr 2, 5), „věčný dům v Nebesích“ (1 Kor 5, 1). *Dům* je výraz pro komunitu křesťanů (2 Jan 10; proto *ekumenismus*; původně antický význam: obydlený svět; obyvatelé *domu* světa). Doslovný i symbolický význam domu používá Ježíš ve svém podobenství (Mt 7, 24–27). Stavět (hebr. *banah*) dům je jazykově příbuzné se slovem syn (hebr. *ben*). Srov. „Dům chleba“ (hebr. *Bet-Lehem*; čes. *Betlém*, Mich 5, 1; Lk 2, 4).

V krátké diskuzi si předsedající v hlavě shrne očekávání, touhy a intence účastníků bohoslužby a připraví si vstupní modlitbu podle následujícího mustru:

Kdo? „Bože, náš Otče...“

Proč? „zůstáváš věrný ve svých příslibech;“
svým Slovem nás inspiruješ v rozhodování;“

Co? „posiluj naši důvěru, ať očekáváme budoucnost bez obav a strachu;
daruj nám moudrost a rozhodnost, ať se neskrýváme před bolestí světa;“

Jak? „Skrze Krista, našeho Pána.“

2. LÍTOST NAD HŘÍCHY A MODLITBA

Předsedající začne bohoslužbu znamením kříže:

Ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.

Prorok Nátan i král David promlouvají s Hospodinem. Dívky Marie se setkává s archandělem Gabrielem. Vesničtí pastýři vidí zástupy andělů nad Betlémem a mudrci z východu následují zázračnou hvězdu. V době, kdy mnozí ve svém životě vnímají Boží mlčení, se biblický Bůh zdá nesmírně výřečný. Nasloucháme mu? Pokládáme si otázky po smyslu biblického svědectví? Nehledáme jen výroky, které uspokojují? Jsme si vědomi, že ve svém křesťanském životě jsme nositeli zaslíbení?

Následuje chvíle ticha.

V rámci úkonu kajicnosti je možné si obvyklým způsobem umýt ruce a pronášet u toho slova žalmu 51, 4 „Smyj ze mě, Bože, mou nepravost a očišť mě od hříchu.“

V: Jsi dárce darů Ducha Svatého, Pane:

smiluj se nad námi.

O: Pane, smiluj se nad námi.

V: Jsi přítomný mezi námi a působíš skrze naše životy, Kriste:

smiluj se nad námi.

O: Kriste, smiluj se nad námi.

V: Nebojíš se lidského ponížení a ujímáš se ztracených, Pane:

smiluj se nad námi.

O: Pane, smiluj se nad námi.

V: Smiluj se nad námi, všemohoucí Bože,
odpusť nám hříchy a doved' nás do života věčného.

O: Amen.

Zde následuje **modlitba**, která shrne očekávání, touhy a intence účastníků bohoslužby.

3. NASLOUCHÁNÍ PÍSMU

*Kdo dokáže porozumět záměrům Hospodina nebo mu dokonce udílet své rady?
S kým se Hospodin radil, aby nabyl moudrosti, a kdo ho naučil spravedlivě
jednat? Kdo mu předal své poznání nebo mu ukázal cestu k porozumění?
(Iz 40, 13–14)*

Král Saul byl mrtev (2 Sam 1, 1). Jeho nástupce David, další Hospodinům mesiáš (1 Sam 16, 13), byl tehdy králem bez přístřeší. V zemi ostatně zuřila občanská válka (2 Sam 2–4). Teprve až zavládl v zemi pokoj, mohl David začít uvažovat nad nějakým královským městem a královským palácem. Z počátku vládl z judského Hebronu. Po sedmi letech vytáhl s armádou na nedaleké, strategicky vybudované místo Jebusejců. „David pevnost Sion dobyl. Teď je to Město Davidovo.“ (2 Sam 5, 7). Jeruzalém. Tam si začal budovat sídlo, palác z cedrového dřeva. Zbývalo jedno. Hospodinova archa s deskami Zákona byla stále ztracená mezi neobřezanci (hřích izraelských potyčkářů, nacionalistů, „zbožných“ pověřenců; 1 Sam 4). Když ji po mnoha peripetiích král David dovezl do Města Davidova, uložil ji do předepsaného *Stanu setkávání* (Ex 25). Je však důstojné, aby Hospodinův služebník bydlel v paláci z cedrového dřeva a jeho Bůh pod stanovou plachtou? Copak Hospodin musí stále žít jako potulný nomád pouště?

(V – Vypravěč; D – David; N – Nátan; H – Hospodin)

Úryvek z druhé knihy Samuelovy. 7, 1–5.11b–12.14a.16–18.27–29 (B21+jäg)

Boží smlouva s Davidem: 7, 1≈29

V Jednou, když už se král David zabydlel ve svém domě a Hospodin mu dal odpočinout ode všech okolních nepřátel, řekl král proroku Nátanovi:

D „Podívej se, já bydlím v cedrovém paláci, a Boží archa zůstává mezi plachtami.“

N „Jdi a udělej vše, co máš na srdci. Hospodin je s tebou.“

V Té noci se ale Nátanovi ozvalo Hospodinovo slovo:

H „Jdi a řekni mému služebníku Davidovi:

Toto praví Hospodin – Tak ty mi chceš postavit dům, kde bych bydlel?

Hospodin ti oznamuje, že on zbuduje dům tobě. Až se naplní tvé dny a ulehneš ke svým předkům, pozdvihnu tvého potomka, jenž vzejde z tvých beder, a jeho království upevním. Já mu budu otcem a on mi bude synem. Tvůj dům a tvé království zůstanou přede mnou navěky, tvůj trůn se navěky nepohne.“

V Přesně těmito slovy, přesně podle tohoto vidění promluvil Nátan k Davidovi.

Král David pak přišel, posadil se před Hospodinem a řekl:

D „Kdo jsem já, Hospodine, Pane můj, a co je můj dům, žes mě dovedl až sem?

Hospodine zástupů, Bože Izraele, ty jsi svému služebníku prozradil: ‚Zbuduji ti dům.‘ Proto tvůj služebník našel odvahu modlit se k tobě tuto modlitbu. Ano, Hospodine, Pane můj, ty sám jsi Bůh! Ty jsi svému služebníku zaslíbil toto dobrodiní a tvá slova jsou pravda. Kéž se ti zalíbí požehnat domu svého služebníka, aby před tebou trval navěky, jak jsi, Hospodine, Pane můj, sám řekl. Kéž je díky tvému požehnání dům tvého služebníka navěky požehnan!“

– Slyšeli jsme slovo Boží.

Je to půl roku nazpátek, co Gabriel oslovil Zachariáše (Lk 1, 19). Starým manželům, že se prý narodí synáček. „Bude veliký před Pánem... a bude plný Ducha Svatého.“ (v. 15). Tehdy to bylo v prostředí jeruzalémského Chrámu. Nyní je Gabriel ve vzdáleném Nazaretě a Lukáš vypráví téměř stejný příběh. Obyčejná dívka, tak vzdálená kultické zbožnosti a vůni kadidla (v. 9), ukazuje svoji věrnost a bázeň před Hospodinem pod střechou venkovského domu.

Úryvek evangelia podle Lukáše.

1, 26–38 (BOG+jäg)

Zvěstování narození Krista: 1, 26–38

E Anděl Gabriel byl poslán od Boha do galilejského města, které se jmenuje Nazaret, k panně zasnoubené s mužem jménem Josef z Davidova rodu a ta panna se jmenovala Maria.
Anděl k ní vešel a řekl:

A „Buď zdráva, milostiplná! Pán s tebou!“

E Když to slyšela, zděsila se a uvažovala, co má ten pozdrav znamenat.

A „Neboj se, Maria, neboť jsi našla milost u Boha.

Počneš a porodíš syna
a dáš mu jméno Ježíš.

Bude veliký a bude nazván Synem Nejvyššího.

Pán Bůh mu dá trůn jeho předka Davida,
bude kralovat nad Jakubovým rodem navěky
a jeho království nebude mít konce.“

M „Jak se to stane? Vždyť muže nepoznávám!“

A „Duch svatý sestoupí na tebe

a moc Nejvyššího tě zastíní!

Proto také dítě bude nazváno svaté, Syn Boží.

I tvoje příbuzná Alžběta počala ve svém stáří syna a je už v šestém měsíci, ačkoli byla považována za neplodnou. *Vždyť u Boha není nic nemožného.*“^{Gn 18, 14}

M „Jsem služebnice Páně: ať se mi stane podle tvého slova!“

E A anděl od ní odešel.

– Slyšeli jsme slovo Boží.

Když Mojžíš rozmlouval s Hospodinovým andělem měl pocit, že hoří keř (Ex 3, 2). Když si Izraelité u Sinaje uvědomovali, že Hospodin jim je nablízku, děsili se hromů a blesků (Ex 19, 16). Už to bylo dlouho, co se Boží anděl ukázal v poklidu a (navíc) rozmlouval s ženou. Hned dvakrát oslovil šikanovanou Hagar (Gn 16, 6–7; Gn 21, 17). Kdoví jak to bylo se Sárrou (Gn 18, 15). A do třetice anděl mluvil se Samsonovou matkou (Sdc 13, 3). Nyní se anděl setkává s Marií. Její jmenovkyně kdysi tančila radostí nad Hospodinovou spásou Izraele (Ex 15, 20). Chce tím Lukáš něco naznačit? Snad ano. Ve svém vyprávění prorocky naznačuje spousta věcí. Syn Nejvyššího, Davidův trůn, Svätý, Syn Boží... Nejen Marii, ale všem posluchačům, Hospodinův anděl jasně předestírá, že následující příběh je hluboce provázán s očekáváním proroků a tradicemi Izraele. A když za devět měsíců zazní z Nebe zvolání: „Narodil se vám Spasitel!“ (Lk 2, 11) a za další léta stejně andělské: „Proč hledáte živého mezi mrtvými? Není tady, byl vzkříšen.“ (Lk 24, 5b.6a), vyprávění má zjevnou osnovu. Snad by stočilo, abychom pořádně porozuměli těmto třem výroky andělů a pochopíme smysl celého Lukášova evangelia.

Lukáš si dává obzvláště záležet, aby jeho posluchači nepovažovali Boží jednání za něco nahodilého. Nezaznívá: „Zčistajasna se přehodilo, že...“ Hospodin Bůh neprožívá momenty světlých chvil, kdy vstane od svého nebeského sebe-oslavování a vzpomeneme si na člověka, „prach země“ (Gn 2, 7). Autor listu Židům je přesvědčen, že si Bůh „mnohokrát a mnoha způsoby“ (Žid 1, 1) připravoval půdu lidských dějin, aby ve správný čas (řec. *kairos*) do ní vstoupil netušeným způsobem. A tak se ani Lukáš nebojí říct, že dávný Hospodinův příslib Davidovi konečně dosáhl svého vrcholu: „Tak ty mi chceš postavit dům? Já ti postavím věčný dům. Daruji ti dynastii, která nezanikne.“ Z Lukášovy strany to bylo odvážné přesvědčení. Synové a dcery Izraele, obyvatelé Judského království, měli nepřeborné množství dějinných období, kdy Davidovi potomci byli ztělesněním prostěčárství, lidské malosti i náboženského kýče. „Bůh zapomněl na svůj lid“, ač se proroci snažili hlásat opak (Iz 49, 14–15). Bez velkého úspěchu. Mezi posledními biblickými proroky a nazaretskou Marií uplynulo několik staletí. Přesto se Lukáš rozpomenul na to dávné proctví zklamanému Davidovi, který ve svém mocenském nadšení chtěl Hospodinu vybudovat zlatou klíčku, a svým posluchačům svědčí: dítě, které se narodí, je Boží odpovědí na bezradnost, vyprahlost a otupělost Izraele.

Týká se zvěstování pouze Marie? Není náš život plný podobných zvěstování? Možná očekáváme pána s křídly a blankytnýma očima než všední setkání s člověkem, který říká něco nesrozumitelného nebo až příliš zbožného. Oscilujeme mezi barokním andělem s vyděšenou, leč stále modlící se dívkou, a zaprášenými lidmi, kteří po příjemném pohostění „vtipkují“ s rozesmátou stařenou, vzpomínající na sexuální rozkoš svého mládí (Gn 18, 1–15). Takto Bůh promlouvá k člověku? Očividně ano. A zvěstuje mnohé. Dokonce nám zvěstuje, abychom sami zvěstovali. Nemusíme mít křídla, ani barokní tělesnost, ani lilii v ruce (srov. Žid 13, 2). Stačí přijít a osobně se setkat. Hojně citovaný francouzský spisovatel Fabrice Hadjadj je opakovaně uchvácen tím, že evangelní vyprávění lze sledovat jako němý film beze slov, přičemž jeho děj neztrácí svoji „výmluvnost“. Osobní setkání, naslouchání si, snaha o vzájemné porozumění. Lidská blízkost a obyčejný dotek: Ježíš se dotkl malomocného (Lk 5, 13), mrtvého (Lk 7, 14), momentálně bezuchého (Lk 22, 51). Jsme povoláni zvěstovat působení živého Mesiáše v našem životě (Mt 28, 18–20). „Přichází Boží království!“ (Lk 10, 9).

4. ODPOVĚĎ PÍSMU

Ty, co tápali v mrákotách, povedu cestou, kterou nikdy nepoznali. Temnotu kolem nich proměním v jasné světlo a vyrovnám všechny překážky na cestě. To všechno vykonám a nikdy je neopustím. (Iz 42, 16)

Ježíš byl plný Božího Ducha. V Nazaretě během bohoslužby na sebe vztáhl Izaiášova slova: „Duch Páně je nade mnou.“^{Lk 4, 18} a jeho posluchače to vyděsilo. Duch Svatý přesto ve světě působí. Kdokoli je s Kristem spojen, ponořen v Krista, stává se „novým stvořením“.^{2 Kor 5, 17}

Vyznejme víru, ve které jsme pokřtěni:

Apoštolské vyznání víry

Věřím v Boha, Otce všemohoucího,
Stvořitele nebe i země.

I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho;
jenž se počal z Ducha Svatého,
narodil se z Marie Panny,
trpěl pod Ponciem Pilátem,
ukřižován umřel i pohřben jest;
sestoupil do pekel,
třetího dne vstal z mrtvých;
vstoupil na nebesa,
sedí po pravici Boha, Otce všemohoucího;
odtud přijde soudit živé i mrtvé.

Věřím v *Ducha Svatého*,
svatou církev obecnou,
společenství svatých,
odpuštění hříchů,
vzkříšení těla a život věčný.

Amen.

Modlitba věřících

Apoštol Pavel nás vybízí, abychom se ve shromáždění věřících obraceli k Bohu prosbami, přímluvami i díky.

Určitě ho máme i za co chválit. (srov. 1 Tim 2, 1–2; Zj 7, 12)

Doporučuji v návaznosti na slyšené Boží slovo ve společném rozhovoru zformulovat 2× chvály, 2× díky, 2× prosby a 2× přímluvy. Až se budou jednotlivá zvolání pronášet, jako odpověď lidu lze použít „Přijď, Pane Ježíši!“

Snad je moudré vzpomenout i na nemocné a na lidi v karanténě, na ty, kdo jsou v první linii boje s epidemií, za zdravotníky, policisty, vojáky, hasiče a na všechny, kteří svou službou a nezištnou pomocí nesou riziko nákazy. Pamětlivi můžeme být i na děti, studenty, jejich sebedisciplínu k učení v této době, a inspiraci k vlastnímu rozvoji.

5. MODLITBA PÁNĚ

„Jsem Panovník Hospodin, který vyvádí Izraelce z vyhnanství, a prohlašuji, že kromě těch, které už jsem shromáždil, přivedu ještě mnoho dalších.“ (Iz 56, 8)

Otče náš, jenž jsi na nebesích,
posvěť se jméno tvé.
Přijď království tvé.
Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi.
Chléb náš vezdejší dej nám dnes.
A odpusť nám naše viny,
jako i my odpouštíme našim viníkům.
A neuveď nás v pokušení,
ale zbav nás od zlého.
(Neboť tvé je království i moc i sláva navěky.)
Amen.

6. DOBROŘEČENÍ

Povzbuzení podle listu Timotejovi: (srov. 2 Tim 2, 8–9; 4, 17–18; BOG+jäg)

„Myslete na Ježíše Krista, Davidova potomka, který byl vzkříšen z mrtvých. To je pravé evangelium. Kvůli němu někteří trpí jako zločinci v poutech, ale Boží slovo spoutáno není. Pán ať vám dá sílu, abyste plně

hlásali evangelium a aby ho slyšeli lidé ze všech národů. Pán ať vás vysvobodí ode všeho zlého a zachrání vás pro nebeské království. Jemu buď sláva na věčné věky! Amen.“

Účastníci se žehnají znamením kříže:

V: Dej nám, Bože, své požehnání,
chraň nás všeho zlého a doved' nás do života věčného.

O: Amen.

V: Dobrořečme Pánu.

O: Bohu díky.

V ideálním světě by nyní následovalo slavnostní pohoštění.

Všemocný Hospodin připraví na své hoře bohatou hostinu pro všechny národy a předloží jim nejlepší nápoje a vybraná jídla. (Iz 25, 6)